ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΙΣΑΥΡΩΝ

(Νεοελληνικὴ ἀπόδοση Αλ. Λιαρμακόπουλος)

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Ἐπιλογὴ νόμων ἀπὸ τὶς *Εἰσηγήσεις*, τὸν *Πανδέκτη*, τὸν *Κώδικα* καὶ τὶς *Νεαρὲς Διατάξεις* τοῦ Ἰουστινιανοῦ [Α΄] τοῦ Μεγάλου [527-565 μ.Χ.] γραμμένη μὲ συντομία ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ ευσεβεῖς αὐτοκράτορες Λέοντα [Γ΄ τὸν Ἴσαυρο (717-741 μ.Χ.)] καὶ Κωνσταντῖνο [Ε΄ τὸν Κοπρώνυμο (741-775 μ.Χ.)] καὶ μὲ βελτίωση ἀποβλέπουσα σὲ μεγαλύτερη ἐπιείκεια, ἐκδοθεῖσα τὸν μῆνα Μάρτιο, 9ης ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἔτους 6.248 ἀπὸ κτίσεως κόσμου [:741 μ.Χ.].

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
Λέων καὶ Κωνσταντῖνος πιστοὶ βασιλεῖς.

Ὁ κυρίαρχος καὶ δημιουργὸς τῶν ὅλων Θεός μας, ποὺ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν τίμησε μὲ τὸ αὐτεξούσιον, *τοῦ ἔδωσε γιὰ βοήθεια* -ὅπως εἶπε καὶ ὁ προφήτης [*Ἡσ*. 8.20]- *νόμο*, μὲ τὸν ὁποῖο τοῦ κατέστησε γνωστὸ τί πρέπει νὰ κάνει καὶ τί νὰ ἀποφεύγει· τὰ μὲν νὰ προτιμᾷ, ἐπειδὴ τὸν ὁδηγοῦν στὴν σωτηρία, τὰ δὲ νὰ ἀποφεύγει, ἐπειδὴ εἶναι αἴτια τιμωρίας· καὶ κανεὶς ἀπὸ ὅσους ἐφαρμόζουν ἢ -ὃ μὴ γένοιτο- ἀθετοῦν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ διαψευσθεῖ ὡς πρὸς τὴν κατάλληλη ἀντιμισθία τῶν ὅσων ἔπραξε. Γιατὶ ὁ Θεὸς εἶναι αὐτός, ποὺ ἀπὸ πρὶν ἔχει ὑποσχεθεῖ καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ δύναμη τῶν λόγων του εἶναι ἀμετάβλητη καὶ ἀνταποδίδει στὸν καθένα ὅσο ἀξίζουν τὰ ἔργα του καί -ὅπως λέει καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς [*Ματθ*. 24.35]- *δὲν θὰ χαθεῖ ποτέ*.

Ἐπειδὴ λοιπὸν εὐδόκησε νὰ μᾶς παραχωρήσει τὸν θρόνο τῆς αὐτοκρατορίας, ὡς ἀπόδειξη τῆς εὐλαβικῆς ἀγάπης μας πρὸς αὐτόν, ὅπως γράφει καὶ ὁ Πέτρος [*Α΄* 5.2], ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων, μὲ τὴν ἐντολὴ *νὰ ποιμαίνουμε* τὸ πιστότατο *ποίμνιο*, ἔχομε ἐπίγνωση ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία ἄλλη μεγαλύτερη καὶ σπουδαιότερη ἀπὸ αὐτὴν ὑποχρέωση σὲ ἀντάλλαγμα, παρὰ τὸ νὰ κυβερνήσομε αὐτούς, ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκε, *μὲ δίκαια ἐπίλυση τῶν διαφορῶν καὶ ἀπονομὴ σωστῆς δικαιοσύνης* [*Γ΄ Βασ*. 10.9, *Ἡσ*. 9.7], ὥστε ἔτσι *νὰ λύνονται τὰ δεσμὰ κάθε ἀδίκως φυλακισμένου, νὰ αἴρεται ἡ ἀπάνθρωπη*

πίεση ἀπὸ τὶς ὑπέρβαρες δεσμεύσεις [*Ἡσ*. 58.6] καὶ νὰ ἀνακόπτονται οἱ ὁρμὲς τῶν ἐγκληματιῶν· καὶ ἔτσι μὲ τὶς νίκες ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τὸ παντοδύναμο χέρι Του νὰ μᾶς στεφανώνει μὲ πολυτελέστερο καὶ πολυτιμότερο στέμμα ἀπ᾽ αὐτό, ποὺ μᾶς κοσμεῖ, καὶ νὰ καθίσταται εἰρηνικὴ ἡ αὐτοκρατορία μας καὶ σταθερὸ τὸ πολίτευμα.

Ἔτσι, ἀσχολούμενοι μὲ τέτοιες φροντίδες καὶ ἔχοντας ἀκοίμητο τὸν νοῦ μας, γιὰ νὰ ἀναζητοῦμε ὅσα εἶναι ἀρεστὰ στὸν Θεὸ καὶ προάγουν τὸ κοινὸ συμφέρον, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπίγεια δίνοντας προτεραιότητα στὴν δικαιοσύνη -ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι πρόξενος τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν καὶ ἀπέναντι στοὺς ἐχθροὺς πιὸ κοφτερὴ ἀπὸ κάθε ξίφος μὲ τὴν δύναμη Αὐτοῦ, Τὸν ὁποῖον ὑπηρετεῖ- καὶ γνωρίζοντας ὅτι τῶν προκατόχων μας οἱ νόμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν καταχωριστεῖ σὲ πολλὰ βιβλία, σὲ ἄλλους εἶναι δυσνόητο τὸ περιεχόμενό τους, σὲ ἄλλους παντελῶς ἀκατάληπτο, καὶ ξέροντας ὅτι αυτὸ ἰσχύει πολὺ περισσότερο γιὰ ὅσους ζοῦν ἔξω ἀπ᾽ αὐτὴν ἐδῶ τὴν θεοφύλακτη καὶ αὐτοκρατορικὴ πόλη μας, προσκαλέσαμε τοὺς ἐνδοξότατους Πατρίκιους καὶ τὸν ἐνδοξότατο Κυαίστορα καὶ τοὺς ἐνδοξότατους Ὑπάτους καὶ τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς ὑπόλοιπους θεοφοβούμενους [ἄνδρες] καὶ δώσαμε ἐντολή, νὰ συναθροίσουν ἐδῶ σ᾽ ἐμᾶς ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία, καί, ἀφοῦ μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ τὰ ἐξετάσαμε ὅλα, θεωρήσαμε ὀρθὸ νὰ ἐπιχειρήσομε νὰ ἐκθέσομε σὲ αὐτὸ τὸ βιβλίο σαφέστερα καὶ λεπτομερέστερα τὶς ῥυθμίσεις τῶν συχνότερα ἐμφανιζομένων περιπτώσεων καὶ συμβάσεων καὶ τὶς ἁρμόζουσες ἐγκληματικὲς ποινὲς λαμβάνοντας ὑπόψιν τόσο νόμους πρόσφορους, ποὺ ἐμπεριέχονται σὲ αὐτὰ τὰ βιβλία, καθὼς καὶ ὅσα πρόσφατα ἔχουν θεσπισθεῖ ἀπὸ ἐμᾶς, μὲ σκοπὸ τὴν εὐσύνοπτη γνώση τῆς δυνάμεως αὐτῶν τῶν εὐσεβῶν νόμων, τὴν εὐχερῆ καὶ μὲ σαφήνεια διευθέτηση τῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων, τὴν δίκαια τιμωρία τῶν ἐγκληματιῶν καὶ τὴν συγκράτηση [ἀπὸ ἀδικήματα] καὶ τὴν βελτίωση ὅσων ῥέπουν πρὸς τὸ ἔγκλημα.

Ὅσοι ὡστόσο ἔχουν ταχθεῖ στὴν ἐφαρμογὴ τῶν νόμων, προτρέπομε ἀλλὰ συγχρόνως καὶ προστάζομε νὰ ἀπέχουν ἀπὸ ὅλα τα ἀνθρώπινα πάθη καὶ μὲ ὑγιῆ κρίση νὰ ἐκδίδουν ἀποφάσεις ἀνταποκρινόμενες στὴν γνήσια δικαιοσύνη· καὶ οὔτε νὰ καταφρονοῦν ἀνίσχυρον οὔτε νὰ ἀφήνουν ἀτιμώρητο πλούσιο, ποὺ ἀδίκησε· οὔτε βέβαια νὰ ὑπερθαυμάζουν τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν ἰσότητα στοὺς τύπους μόνο καὶ στὰ λόγια, ἐνῷ στὴν πράξη προτιμοῦν τὴν ἀδικία καὶ τὴν πλεονεξία ὡς ἐπωφελῆ· ἀλλ᾽, ἐὰν δικάζωνται ἐνώπιόν τους δύο [ἄνθρωποι], ὅπου ὁ ἕνας εἶναι πλούσιος καὶ ὁ ἄλλος πτωχός, νὰ προσπαθήσει νὰ ἄρει τὴν ἀνισότητα, καὶ τόσο νὰ ἀφαιρέσει ἀπὸ τὸν πλούσιο, ὅσο ἀποδειχθεῖ ὅτι ἔχει ζημιωθεῖ ὁ ἀδικούμενος. Ὅσοι δὲν ἔχουν ἐγκολπωθεῖ μέσα στὴν ψυχή τους τὴν ἀληθινὴ δικαιοσύνη, ἀλλ᾽ ἢ ἔχουν διαφθαρεῖ μὲ χρήματα ἢ εὐνοοῦν φίλους ἢ ἐκδικοῦνται ἐχθροὺς

ἢ δειλιοῦν μπροστὰ στοὺς ἰσχυρούς, ἀδυνατοῦν νὰ δικάσουν μὲ εὐθυκρισία, ἀποδεικνύοντας ὅτι ἀληθεύει ὡς πρὸς αὐτοὺς ὁ Ψαλμῳδός [57.2-3]: *Εἶναι πράγματι ἀλήθεια ὅτι κρίνετε μὲ δικαιοσύνη; Ἐκδίδετε [, ὦ δικαστές,] δίκαιες ἀποφάσεις; Διότι βέβαια καλλιεργεῖτε συνειδητὰ τὴν ἀδικία πάνω στὴν γῆ καὶ τὰ χέρια σας μηχανεύονται ἄδικους τρόπους ἐφαρμογῆς.* Ὅπως ἀκριβῶς εἶπε ἀπὸ τὶς Παροιμίες καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν [*Παροιμ.* 20.10,23] ὑπαινισσόμενος μὲ τὴν εἰκόνα τῶν σταθμῶν τὴν ἄνιση μεταχείριση: *Σταθμὰ λιποβαρῆ καὶ ὑπερβαρῆ εἶναι μισητὰ στὸν Κύριο.*

Καὶ αὐτὰ ἔχουν διαταχθεῖ ἀπὸ ἐμᾶς συμβουλευτικὰ καὶ συγχρόνως προειδοποιητικὰ γιὰ ὅσους γνωρίζουν μὲν τὸ δίκαιο, ἀλλὰ παραποιοῦν τὴν ἀλήθεια. Τοῦτο εἶναι σ᾽ αὐτοὺς δυσνόητο λόγῳ ἔλλειψης φρόνησης καὶ τὸ νὰ ἀπονείμουν στὸν καθένα ἴση δικαιοσύνη εἶναι σ᾽ αὐτούς ἐντελῶς ἀνέφικτο. Αὐτοί, κατὰ τὸ λεγόμενο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Σειράχ (7.4,6), *νὰ μὴ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Κύριο ἐξουσία οὔτε ἀπὸ τὸν βασιλέα ἔνδοξη θέση οὔτε νὰ θέλουν νὰ γίνωνται δικαστές, ἀφοῦ δὲν ἔχουν καθόλου τὴν δύναμη νὰ πατάξουν τὴν ἀδικία.* Ὅσοι ὅμως διαθέτουν νοῦ καὶ φρόνηση καὶ ἔχουν σαφῆ ἀντίληψη τῆς πραγματικῆς δικαιοσύνης, [πρέπει] στὶς ἀποφάσεις τους νὰ κρίνουν ὀρθὰ καὶ νὰ ἀπονέμουν χωρὶς πάθη ὅ,τι προσήκει στὸν καθένα. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ἡ δύναμη καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ [*Α΄ Κορ.* 1.24], χαρίζει περισσότερο σ᾽ αὐτοὺς τὴν γνώση τοῦ δικαίου καὶ ἀποκαλύπτει λύσεις στὶς δυσεπίλυτες ὑποθέσεις. Αὐτὸς καὶ τὸν Σολομῶντα, ὅταν ἀναζήτησε τὸ δίκαιο, τὸν κατέστησε ἀληθῶς σοφὸ καὶ τοῦ παραχώρησε [τὴν δυνατότητα] νὰ ἐκδώσει στὶς γυναῖκες μὲ ὀρθότητα καὶ εὐθυκρισία ἀπόφαση γιὰ τὸ βρέφος· ἐπειδὴ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀποδειχθοῦν μὲ μάρτυρες οἱ ἰσχυρισμοὶ καμμίας ἀπὸ τὶς δύο, τὸν ἐκάλεσε/πρόσταξε νὰ στραφεῖ πρὸς τὴν Φύση καὶ μέσῳ αὐτῆς τὸν ὁδήγησε νὰ ἀνακαλύψει ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἤξερε, ὅταν ἡ ξένη ἀποδέχτηκε μὲ ἀπάθεια τὴν ἐντολὴ τῆς θανάτωσης τοῦ βρέφους, ἐνῷ ἡ πραγματικὴ μητέρα ἐξαιτίας τῆς φυσικῆς ἀγάπης δὲν ἄντεξε οὔτε νὰ ἀκούσει τὴν ἐντολή [*Γ΄ Βασιλ.* 3.16-18].

Αὐτά [πρέπει] νὰ ἔχουν κατὰ νοῦν, αὐτὰ νὰ φρονοῦν, σὲ αὐτὰ νὰ εἶναι προσηλωμένοι ὅσοι ἔχουν (δι)όρισθεῖ ἀπὸ τὴν Εὐσέβειά Μας νὰ ἀπονέμουν δικαιοσύνη καὶ τοὺς ἔχομε ἐμπιστευθεῖ τὰ δίκαια σταθμὰ τῶν εὐσεβῶν νόμων Μας. Διότι μὲ αὐτὰ φροντίζομε νὰ ὑπηρετοῦμε τὸν Θεό, ποὺ Μᾶς ἐνεχείρισε τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας· μὲ αὐτὰ τὰ ὅπλα θέλομε νὰ ἀντιτασσόμαστε μὲ τὴν δύναμή Του σθεναρῶς στοὺς ἐχθρούς· σὲ αὐτὰ ἔχουμε τὴν πεποίθηση, ὅτι τὸ χριστεπώνυμο ποίμνιο καὶ ὑποταγμένο στῆς δικῆς Μας Πραότητας τὴν ἐξουσία, ποὺ Μᾶς δόθηκε ἀπὸ Αὐτόν, θὰ προοδεύει καὶ θὰ προκόπτει· σὲ αὐτὰ στηρίζουμε τὴν ἐλπίδα Μας ὅτι θὰ ἀποκατασταθεῖ ἀπὸ Ἐμᾶς ἡ παλαιὰ ἀπονομὴ δικαιοσύνης τοῦ πολιτεύματός μας.

Ἐφ᾽ ὅσον ὁ Κύριος καὶ Σωτήρας μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἔχει ᾽πεῖ: *Μὴ κρίνετε ἐπιφανειακά, ἀλλὰ νὰ κρίνετε μὲ δίκαια κριτήρια* [*Ἰωάν*. 7.24], δίκαιο εἶναι νὰ μένετε μακριὰ ἀπὸ κάθε δωροληψία. Διότι λέει ἡ Γραφή: *Ἀλίμονο σ᾽ ὅσους μὲ δωροδοκίες ἀθωώνουν τὸν ἔνοχο διαστρέφοντας τὸν δρόμο τῶν πτωχῶν* [*Ἀμώς* 2.7] *καὶ ἀπὸ τὸν δίκαιο ἀφαιρώντας τὸ δίκιο του· ἡ ρίζα αὐτῶν θὰ γίνει σὰν χῶμα καὶ τὸ ἄνθος τους θὰ ἐξανεμιστεῖ σὰν σκόνη· καὶ αὐτά, ἐπειδὴ δὲν θέλησαν νὰ τηρήσουν τὸν νόμο τοῦ Κυρίου* [*Ἡσ*. 5.23-24]. *Προσφορὲς καὶ δῶρα τυφλώνουν τὰ μάτια τῶν σοφῶν* [*Δευτ*. 16.19]. Ἔτσι, μεριμνώντας γιὰ τὸν παντελῆ περιορισμὸ τέτοιας αἰσχροκέρδειας ἀποφασίσαμε νὰ λαμβάνουν μισθὸ ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸ ταμεῖο καὶ ὁ ἐνδοξότατος Κυαίστορας καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ ὅσοι ὑπηρετοῦν σὲ δικαστικὲς ὑπηρεσίες, μὲ σκοπὸ νὰ μὴ λαμβάνουν τίποτα ἀπὸ ὁποιοδήποτε πρόσωπο, ποὺ δικάζεται ἀπὸ αὐτούς, γιὰ νὰ μὴ ἐκπληρωθεῖ καὶ σ᾽ ἐμᾶς αὐτό, ποὺ λέει ὁ προφήτης: *Ἐπώλησαν τὴν δικαιοσύνη γιὰ χρήματα*. [*Ἀμώς* 2.6] καὶ ἔτσι προκαλέσομε τὴν ἀγανάκτηση τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ παρέβημεν τὶς ἐντολές του.

Burgmann L., *Ecloga (Das Gesetzbuch Leons III. und Konstantinos' V.)*, [Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte, 10], Frankfurt am Main, 1983, σ. 160-166.

Ἐκλογὴ τῶν νόμων
ἐν συντόμῳ γενομένη παρὰ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου,
τῶν σοφῶν καὶ φιλευσεβῶν βασιλέων,
ἀπὸ τῶν ἰνστιτούτων, τῶν διγέστων, τοῦ κώδικος,
τῶν νεαρῶν τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ διατάξεων
καὶ ἐπιδιόρθωσις εἰς τὸ φιλανθρωπότερον
ἐκτεθεῖσα ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ἰνδικτιῶνος ϑ΄
ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ςσμη΄

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος
Λέων καὶ Κωνσταντῖνος πιστοὶ βασιλεῖς

Ὁ δεσπότης καὶ ποιητὴς τῶν ἁπάντων Θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον καὶ τιμήσας αὐτὸν τῇ αὐτεξουσιότητι, *νόμον* αὐτῷ κατὰ τὸ προφητικῶς εἰρημένον *δεδωκὼς εἰς βοήθειαν* πάντα αὐτῷ τά τε πρακτέα καὶ ἀπευκταῖα δι' αὐτοῦ κατέστησε γνώριμα, τὰ μὲν αἱρεῖσθαι ὡς σωτηρίας ὑπάρχοντα πρόξενα, τὰ δὲ ἀπωθεῖσθαι ὡς κολάσεως αἴτια· καὶ οὐδεὶς τῶν τὰ αὐτοῦ φυλασσόντων ἢ, ὅπερ ἀπέστω, ἀθετούντων δικαιώματα τῆς καταλλήλου τῶν ὀπωσοῦν πραττομένων διαψευσθήσεται ἀντιδόσεως· Θεὸς γὰρ ὁ προεπαγγειλάμενος τὰ ἀμφότερα, οὗ τῶν λόγων ἡ δύναμις κεκτημένη τὸ ἀμετάθετον καὶ τῇ ἑκάστου ἐργασίᾳ ἀντιμετροῦσα τὰ ἄξια κατὰ τὸ εὐαγγελικῶς εἰρημένον οὐ *παρελεύσεται.*

Ἐπεὶ οὖν τὸ κράτος τῆς βασιλείας ἐγχειρίσας ἡμῖν, ὡς ηὐδόκησε, δεῖγμα τοῦτο τῆς ἐν φόβῳ πρὸς αὐτὸν ἀγαπήσεως ἡμῶν ἐποιήσατο κατὰ Πέτρον, τὴν κορυφαιοτάτην τῶν ἀποστόλων ἀκρότητα, *ποιμαίνειν* ἡμᾶς κελεύσας τὸ πιστότατον *ποίμνιον*, οὐδὲν αὐτῷ πρῶτον ἢ μεῖζον τῆς *ἐν κρίματι καὶ δικαιο-*

Inscr.: EPrM inscr.; PrA inscr.

12–13 cf. Is. 8.20 19–20 cf. Matth. 24.35 22–24 cf. I Petr. 5.2 24-25 cf. e.g. III Regn. 10.9; Is. 9.7

1–8 (inscr.): AE=a BP=b C D H J K LRMNW=1 QYLeuncl.[1]=q Rawl. G 158 Γ Δ Θ Λ Π Σ Φ Ψ
1 ante Ἐκλογὴ add. Ἀτταλειώτου καὶ (!) κριτοῦ τοῦ ἀνθυπάτου J 1–2 Ἐκλογὴ — παρὰ om. Θ 1 Ἐκλογὴ: ἔκθεσις y | τῶν om. Ey | νόμων om. P (lac.) | post νόμων add. τινῶν Leuncl.[1] 2 ἐν συντόμῳ: ἐνσυντόμως Q, om. y 3 σοφῶν καὶ om. Iy | καὶ φιλευσεβῶν om. CΓΛ | βασιλέων: ἡμῶν βασ. l, βασ. ἡμῶν a 4–8 ἀπὸ — ,ςσμη΄ om. C 4 ἀπὸ — κώδικος: ἀπό τε κώδικος Θ | ἀπὸ: ἀπό τε l | τῶν[1] om. a | ἰνστητούτων AD, ἰστιτούτων Γ, ἐνστιτούτων K, ἰνστιντούτων Y, ἰνστούτων Λ, ἰουστίτων l | ante τῶν[2] add. καὶ y | ante τοῦ add. καὶ Leuncl.[1] 5 ante τῶν add. καὶ y | ante Ἰουστινιανοῦ add. βασιλέως Q 6–8 καὶ — ,ςσμη΄ om. Θ 6 ἐπὶ διορθώσει q 7–8 ἐκτεθεῖσα — ,ςσμη΄ om. ΓΔΛΠΦΨ 7 ἐκτεθεῖσα: BKIqΣ Rawl. G 158, ἐκδοθεῖσα aDHP 7–8 ἐν — ,ςσμη΄ om. y 7 κατὰ μῆνα P 8 ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου ἔτους D | ἀπὸ κτίσεως κόσμου om. l | ,ςσμη΄: aDK Rawl. G 158, ,ςσμζ΄ lΣ, ,ςφμζ΄ Q, ,ςσλδ΄ b, om. H

Auswahl der Gesetze,
in gekürzter Fassung angestellt von Leon und Konstantinos,
den weisen und frommen Kaisern,
aus den Institutionen, den Digesten, dem Codex
und den Novellen Iustinianos' des Großen,
und Verbesserung im Sinne größerer Milde,
veröffentlicht im Monat März der 9.Indiktion
im Jahre 6248 nach Erschaffung der Welt

Im Namen des Vaters und des Sohnes und des Heiligen Geistes
Leon und Konstantinos, gläubige Kaiser

Der Herr und Schöpfer aller Dinge, unser Gott, der den Menschen erschaffen und ihn durch Mündigkeit ausgezeichnet hat, *gab* ihm, wie der Prophet sagt, *das Gesetz zur Hilfe* und machte ihm dadurch alles kenntlich, was zu tun und was zu unterlassen sei, wobei er das eine wählen soll, weil es Erlösung bringt, das andere aber von sich weisen, weil es Grund zur Züchtigung ist; und niemand, der Seine Vorschriften beachtet oder – was fern sei! – verletzt, wird ohne die entsprechende Vergeltung seiner jeweiligen Taten bleiben. Denn es ist Gott, der beides verkündet hat, und die Macht Seiner Worte, die unumstößliche Gültigkeit besitzen und dem Tun eines jeden das Gebührende zumessen, wird, wie es im Evangelium heißt, *nicht vergehen.*

Da es Ihm nun gefiel, Uns die kaiserliche Gewalt zu überantworten als Beweis Unserer ehrfürchtigen Liebe zu Ihm, und Er Uns damit nach den Worten Petri, des obersten Hauptes der Apostel, befahl, die gläubigste *Herde zu weiden*, erkennen wir, daß zur Gegenleistung nichts vordringlicher und

9 sqq.: AE=a BP=b D H J K(a l.21) LRMNW=1 Q Λ ΔΠΣΦ=π ω_S
9–10 invocationem et intitulationem om. J1Σ 9 Ἐν: ἐπ' D | τοῦ[1,2,3] om. A 10 Κωνσταντῖνος καὶ Λέων D | πιστοὶ om. EH (K teste Zach.) | post πιστοὶ add. ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ω_S, ἐν Χριστῷ ἀεὶ υτητοι (ἀεισέβαστοι coni. Zach.) ω_P | post βασιλεῖς add. Ῥωμαίων Pω 11 ὁ θεὸς Q 12 τῇ αὐτεξουσιότητι om. Q | προφητικῶς εἰρημένον: προφητικὸν l 13 εἰς βοήθειαν δεδωκὼς Q | τε om. D | πρακταῖα DMPQΔΛΠΣ | ἀπευκτέα AEHω$_S$ 14 ἑαυτοῦ Q | γνωστὰ Q | τὰ μὲν: καὶ τὰ μὲν bπ | ὑπάρχοντα: ὄντα l 15 ἀποθέσθαι-H | τὰ αὐτοῦ: τ' αὐτοῦ H, τὰ αὐτὰ l, ταῦτα J 16 τὰ δικαιώματα ΔΣ | καταλλήλων EΛ | τῶν om. Λ 18–19 τὴν . . . ἐργασίαν J 19 ἀντιμετροῦντος l | τὰ om. J 21 ἡμῖν ἐγχειρίσας π 22 ἀγαπήσεως πρὸς αὐτὸν J | ἡμῶν: ἡμῖν H | τὸν Πέτρον H 23 ἐκέλευσε J 24 πρῶτον: codd., πρότερον Leuncl.[2], Zach. | ἢ μεῖζον om. Q | ἐν κρίματι καὶ δικαιοσύνῃ post ἡμῖν (l.25) transp. ω_S | καὶ om. DKQ | δικαιοσύνης Qπ

σύνῃ τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταπιστευθέντων ἡμῖν κυβερνήσεως εἰς ἀντίδοσιν εἶναι γινώσκομεν, ὡς ἐντεῦθεν *πάσης ἀδικίας λύεσθαι σύνδεσμον καὶ βιαίων συναλλαγμάτων στραγγαλιὰς διαλύεσθαι* καὶ τὰς τῶν πλημμελούντων ὁρμὰς ἀνακόπτεσθαι, καὶ οὕτως ταῖς κατ' ἐχθρῶν νίκαις ὑπὸ τῆς αὐτοῦ παντοδυνάμου χειρὸς στεφανοῦσθαι ἡμᾶς τοῦ περικειμένου διαδήματος πολυτελέστερόν τε καὶ τιμιώτερον, εἰρηναῖόν τε ἡμῖν καθίστασθαι τὸ βασίλειον καὶ εὐσταθὲς τὸ πολίτευμα.

Ὅθεν ταῖς τοιαύταις μερίμναις ἐνασχολούμενοι καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀρεσκόντων Θεῷ καὶ τῷ κοινῷ συμφερόντων εὕρεσιν ἀκοίμητον τὸν νοῦν καταστήσαντες τήν τε δικαιοσύνην πάντων τῶν ἐπιγείων προτιμήσαντες ὡς πρόξενον τῶν οὐρανίων ὑπάρχουσαν καὶ τομωτέραν ξίφους παντὸς τῇ τοῦ ἐπ' αὐτῇ θεραπευομένου δυνάμει κατὰ τῶν πολεμίων τυγχάνουσαν ἐν πολλαῖς τε βίβλοις τὰ ὑπὸ τῶν προβεβασιλευκότων νενομοθετημένα γεγράφθαι γινώσκοντες καὶ τοῖς μὲν δυσδιάγνωστον τὸν ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον νοῦν, τοῖς δὲ καὶ παντελῶς ἀδιάγνωστον, καὶ μάλιστα τοῖς ἔξω τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος ἡμῶν πόλεως εἰδότες τυγχάνοντα, μετακαλεσάμενοι τούς τε ἐνδοξοτάτους ἡμῶν πατρικίους τόν τε ἐνδοξότατον κυέστορα καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους ὑπάτους καὶ ἀντιγραφεῖς καὶ λοιποὺς τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἔχοντας πάσας τὰς αὐτὰς βίβλους συναθροισθῆναι παρ' ἡμῖν ἐκελεύσαμεν καὶ πάσας μετ' ἐπιμελοῦς ἐπισκέψεως ἀνακρίναντες διά τε τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς βίβλοις εὐθέτως ἐμφερομένων διά τε τῶν παρ' ἡμῶν νεαρῶς θεσπισθέντων τῶν ἐπισυχναζόντων πραγμάτων καὶ συναλλαγμάτων τὰς κρίσεις καὶ τὰς καταλλήλους τῶν ἐγκλημάτων ποινὰς ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ φανερωτέρως τε καὶ λεπτοτέρως ἀναληφθῆναι ἁρμόδιον ἡγησάμεθα πρὸς εὐσύνοπτον τῆς τῶν τοιούτων εὐσεβῶν νόμων δυνάμεως εἴδησιν καὶ τὴν ἐν εὐκρινείᾳ τῶν πραγμάτων εὐλύτωσιν καὶ τὴν δικαίαν τῶν πλημμελούντων ἐπεξέλευσιν καὶ τὴν τῶν ἐπιρρεπῶς πρὸς τὸ πλημμελεῖν διακειμένων ἀναστολὴν καὶ διόρθωσιν.

26–27 cf. Is. 58. 6

AE=a BP=b D H J K(praeter ll. 32–43) Q Λ ΔΣΠΦ=π ω_S

25 ἀνταπόδοσιν ω_S 26 γινώσκομεν: πιστεύομεν l | διαλύεσθαι J 26–27 σύνδεσμον — διαλύεσθαι om. ΠΦ 27 διαλύεσθαι om. J, ante στραγγαλιὰς transp. E | ἀνακόπτεσθαι: ἀνατρέπεσθαι J 29 τε om. D 30 ἀποκαθίστασθαι lπ 32 ἐπασχολούμενοι ω_S | καὶ πρὸς om. Λ 33 Θεῷ om. Q | ἀκύμαντον a 34 τε om. Λ 35 οὐρανῶν Λ | παντὸς ξίφους π 35–36 τοὺς . . . θεραπευομένους a 35 ἐπ': ὑπ' A, om. H 36 αὐτοῦ aDHlΠ, αὐτῷ J | θεραπευομένη HΛ | τε: ταῖς ΑΛΠΦ, τὰς H, om. EQΔΣ 37 τὰ ὑπὸ om. Λ | βεβασιλευκότων J | γεγράφθαι om. H, ἐγγεγράφθαι Zach. 38 δυσανάγνωστον DJ 38–39 τὸν — ἀδιάγνωστον om. J 39–40 ταύτης τῆς βασιλίδος καὶ θεοφυλάκτου J 40 εἰδότες: ἰδιώταις l, ἰδιώτας Q 40–41 τοὺς — καὶ: Νικήταν τὸν ἐνδοξότατον πατρίκιον καὶ κυέστορα ἡμῶν, τούς τε ἐνδοξοτάτους ἡμῶν πατρικίους (ἡ. π. om. Λ), Μαρῖνον (Νικήταν Σ) καὶ Μαρῖνον (Μάριν Λ, Νόννον Φ^{im}[man. rec.?], om. Π [lac.]) DΛπω_S 40 τε om. Q 41 τε om. H | ante κυέστορα add. Νικήταν πατρίκιον καὶ Q, ἡμῶν H | κυέστορα: κοιέ- H,

wichtiger ist als die Führung der Uns von Ihm Anvertrauten *in Gericht und Gerechtigkeit*, weil dadurch *die Fessel jeden Unrechts gesprengt, die Knebel erzwungener Verträge gelöst* und das Trachten der Übeltäter unterbunden werden, und daß Wir so von Seiner allmächtigen Hand mit Siegen über die Feinde gekrönt werden, mit einer Krone, die kostbarer und wertvoller ist als das Uns bekränzende Diadem, und Unser Kaisertum friedlich und der Staat wohlgeordnet werden.

Von solchen Überlegungen beherrscht und den Sinn unermüdlich darauf richtend, das Gott Wohlgefällige und dem Gemeinwesen Nützliche zu finden, die Gerechtigkeit unter allen irdischen Dingen am höchsten schätzend, da sie eine Verheißung der himmlischen ist und durch die Macht des in ihr Verehrten schärfer denn jedes Schwert gegen die Feinde, erkennend, daß die von Unseren kaiserlichen Vorgängern gegebenen Gesetze in vielen Büchern niedergeschrieben sind, und wissend, daß für die einen der in ihnen enthaltene Sinn schwer, für die anderen gar nicht durchschaubar ist, und zwar besonders für diejenigen, die außerhalb dieser Unserer gottbehüteten kaiserlichen Stadt leben, haben Wir daher unter Hinzuziehung Unserer erlauchten Patrizier, des erlauchten Quaestors, der erlauchten Konsuln und Sekretäre und weiterer gottesfürchtiger Männer befohlen, daß alle jene Bücher bei Uns gesammelt würden, und haben es nach sorgfältig prüfender Durchsicht all dieser Bücher für angemessen gehalten, sowohl mit Hilfe dessen, was dort an Passendem enthalten ist, als auch dessen, was Wir an neuen Gesetzen erlassen haben, für häufig begegnende Angelegenheiten und Verträge die Entscheidungen und für Straftaten die entsprechenden Strafen in das vorliegende Buch deutlicher und knapper aufzunehmen, zum Zweck der überschaubaren Kenntnis des Sinns dieser frommen Gesetze, der Erleichterung der richtigen Entscheidung von Rechtsfällen, der gerechten Bestrafung der Übeltäter und der Abschreckung und Besserung derer, die zu Verfehlungen neigen.

κοιαί- EBJ^{pc}l | post τοὺς add. τε Π 42 ante ὑπάτους add. ἡμῶν H | post ἀντιγραφεῖς add. Μαρίνον καὶ Μαριανόν Q | λοιποὺς — ἔχοντας: τοὺς λογιωτάτους σχολαστικοὺς ω_S | λοιποὺς: τοὺς λ. A, λ. τοὺς EJ | τὸν τοῦ om. J | τοῦ Θεοῦ post φόβον transp. E 43 αὐτὰς: αὐτῶν JΔΣ, τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν νόμων ω_S | πάσας^2: πάντα $\pi\omega_S$ 44 σκέψεως EJΠω_S, σκεύσεως Φ | διακρίναντες K 44–45 διά τε — ἐμφερομένων om. D 44 τε om. Q | αὐταῖς: αὐτοῖς H1 (corr. R) 45 τῶν^1 om. Q | ἡμῶν: ἡμῖν K1PQ | νεαρῶν DJQ | θεσπισμάτων JQ | τῶν^2 om. l 46 καὶ συναλλαγμάτων om. Λ 46–47 τὰς^1 — ἐγκλημάτων om. m 46 κρίσεις: λύσεις E 46–47 καὶ^2 — ποινὰς om. R 46 καταλλήλου ΔΣ, καταλλήλων QΛ 47 φανερωτέρως τε καὶ om. ω_S | φανερῶς HKW | λεπτομερῶς H, λεπτομερέστερον ω_S 48 ἡγησάμεθα: ἐκελεύσαμεν J 49 τὴν ἐν εὐκρινείᾳ: τῇ εὐκρινείᾳ a, τὴν εὐκρίνειαν DQΛ, τὴν εὐκρινῆ J | εὐλύτρωσιν Π, ἐκλύτρωσιν Q 50 τῇ δικαίᾳ . . . ἐπεξελεύσει D | τῶν om. aJQ | τὸ: τι K

Τοὺς δὲ μετιέναι τεταγμένους τὰ νόμιμα πάντων τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν παραινοῦμεν ἅμα καὶ παρεγγυῶμεν ἀπέχεσθαι καὶ ἀπὸ ὑγιοῦς διανοίας προφέρειν τῆς ἀληθοῦς δικαιοσύνης τὰ κρίματα καὶ μήτε πένητος καταφρονεῖν μήτε δυνάστην ἀδικοῦντα ἐᾶν ἀνεξέλεγκτον, μήτε μὴν σχήματι μὲν καὶ λόγῳ τὴν δικαιοσύνην ὑπερθαυμάζειν καὶ τὴν ἰσότητα, ἔργῳ δὲ τὸ ἄδικον καὶ πλεονεκτικὸν προτιμᾶν ὡς ὠφέλιμον, ἀλλὰ δύο κρινομένων παρ' αὐτοῖς, τοῦ τε πλεονεκτοῦντος καὶ τοῦ τὸ ἔλαττον ἔχοντος, εἰς τὸ πρὸς ἀλλήλους ἐπανισοῦν αὐτοὺς ἵστασθαι καὶ τοσοῦτον ἀφαιρεῖν τοῦ ὑπερέχοντος, ὅσον ἐλαττούμενον εὕρωσι τηνικαῦτα τὸν ἀδικούμενον· οἱ γὰρ τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς προεναποκειμένην μὴ ἔχοντες, ἀλλ' ἢ χρήμασι διεφθαρμένοι ἢ φιλίᾳ χαριζόμενοι ἢ ἔχθραν ἀμυνόμενοι ἢ δυναστείαν δυσωπούμενοι κρίμα κατευθύνειν οὐ δύνανται δεικνύντες ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν ψαλμῳδὸν ἀληθεύοντα· *εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε; εὐθείας κρίνατε, οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων; καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ, ἀδικίαν αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν.* ὥσπερ καὶ ὁ σοφὸς Σολομῶν τὸ περὶ τὴν κρίσιν ἄνισον τῇ τῶν σταθμίων προσηγορίᾳ παροιμιακῶς αἰνιττόμενος ἔφησε· *στάθμιον μέγα καὶ μικρὸν βδελυκτὰ παρὰ κυρίῳ.*

Καὶ ταῦτα τοῖς νοοῦσι μὲν τὸ δίκαιον, παρατρέπουσι δὲ τὴν ἀλήθειαν παραινετικῶς ἅμα καὶ προμαρτυρικῶς παρ' ἡμῶν διατέτακται· οἷς δὲ τοῦτο διὰ τὸ περὶ τὴν φρόνησιν ἐλλιπὲς ὑπάρχει δυσθήρατον καὶ διανεῖμαι τὸ ἴσον ἑκάστῳ παντελῶς αὐτοῖς τυγχάνει ἀνέφικτον, οὗτοι κατὰ τὸ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Σιρὰχ λεγόμενον *μήτε παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν ζητείτωσαν μήτε παρὰ βασιλέως καθέδραν δόξης αἰτείτωσαν μήτε γίνεσθαι κριταὶ προαιρείτωσαν ἀδικίας οὐδαμῶς ἐξαίρειν ἰσχύοντες.* οἱ δὲ νοῦ καὶ φρονήσεως μέτοχοι καὶ δικαιοσύνης ἀληθοῦς ἐναργεῖς ἐπιστήμονες ὀρθὰ περὶ τὰς κρίσεις βλεπέτωσαν καὶ ἀπαθῶς τὰ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ νεμέτωσαν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία, περισσοτέρως αὐτοῖς τοῦ δικαίου τὴν γνῶσιν χαρίζεται καὶ ἀνακαλύπτει τῶν πραγμάτων τὰ δυσεξεύρετα· ὃς καὶ τὸν Σολομῶντα ἐκζητήσαντα τὸ δίκαιον ἐν ἀληθείᾳ ἐσόφισε καὶ

52–86 cf. Basilii hom. in princ. prov., PG 31, 400C5, 401B8–C6, 404D3–405B14
64–66 cf. Ps. 57.2–3 68 cf. Prov. 20.10,23 73–75 cf. Sirac. 7.4,6 80–86 cf. III Regn. 3.16–28

AE=a BP=b D S(a l. 60)LRMNW=f H J K(praeter ll. 56–69) Q Λ ΔΣΠΦ=π ω_S

52 ἀνθρώπων Λπ 53 ἅμα καὶ παρεγγυῶμεν om. ΠΦ | προσφέρειν bDHJKmQΦ 54 πένητας l 55 μήτε[1] – ἀνεξέλεγκτον om. H | μὲν om. A 56 τὴν[1] om. D | θαυμάζειν Λ 56–57 τὸ – προτιμᾶν: προτιμᾶν τὸ ἄδικον J 57 παρ' αὐτοῖς om. DJ 59 αὐτοὺς: αὐτοῖς lΛ | τοσοῦτο D 60 ἐλαττούμενον: ἀδικούμενον S 61 προεναποκειμένην: προσεναπο– ΔΛΣ, προαπο– JQ | ἀλλ' ἢ: ἀλλὰ HΛ, ἀλλὰ ἀεὶ Q 62 ἢ φιλίᾳ χαριζόμενοι om. ΔΣ | φιλίαν QΠΦ | ἢ ἔχθραν – δυσωπούμενοι om. ΠΦ | ἢ δυναστείαν δυσωπούμενοι post διεφθαρμένοι transp. R | δυναστείᾳ DfJΛ 63 ἑαυτῶν f 64 κρίνετε ω_S | οἱ: HJPω_S, om. rell. 65 ἀνομίαν HmΦ 66 καὶ om. ω_S | ὁ σολομῶν ὁ σοφὸς ΔΣ 67 σταθμῶν QΣ 68 βδέλυγμα AQ

Diejenigen, die mit der Anwendung des Rechts betraut sind, ermahnen Wir und befehlen ihnen zugleich, sich von allen menschlichen Leidenschaften freizuhalten, aus gesundem Verstand Urteile wahrer Gerechtigkeit zu fällen, weder einen Armen zu verachten noch einen Mächtigen, der Unrecht begeht, ungestraft zu lassen, keinesfalls dem Schein nach und mit Worten zwar die Gerechtigkeit und die Gleichheit zu hofieren, in Wirklichkeit aber Unrecht und Habgier als vorteilhaft vorzuziehen, sondern, wenn zwei vor ihnen einen Rechtsstreit führen, von denen der eine sich bereichert und der andere weniger hat, sie zum Ausgleich untereinander zu bringen und dem, der sich bereichert hat, soviel zu nehmen, um wieviel der in diesem Fall Geschädigte nach ihrer Erkenntnis gemindert worden ist. Denn diejenigen, deren Seelen die wahre Gerechtigkeit nicht innewohnt, sondern die durch Geld bestechlich, gegenüber Freunden gefällig, gegenüber Feinden nachtragend und gegenüber Mächtigen zaghaft sind, können keine gerechte Entscheidung fällen, dadurch den lebenden Beweis liefernd für die Wahrheit der Worte des Psalmisten: *Sprecht in Wahrheit ihr Recht, gebt ihr gerechte Sprüche, ihr Söhne der Menschen? Denn im Herzen bewirkt ihr Gesetzlosigkeit auf der Erde, eure Hände flechten Unrecht!* Wie ja auch der weise Salomo, mit den „Gewichten" gleichnishaft auf ungleiches Urteil anspielend, sagte: *Ein großes und ein kleines Gewicht sind ein Ärgernis vor dem Herrn!*

Dies haben Wir als Mahnung und als Warnung zugleich bestimmt für diejenigen, die das Rechte zwar wissen, die Wahrheit aber verfälschen; diejenigen aber, für die dies wegen Mangels an Einsicht schwer faßlich ist und für die es völlig unerreichbar ist, jedem das Gleiche zuzuweisen, sollen nach dem Wort Jesu, des Sohnes Sirachs, *weder vom Herrn eine Herrscherstellung verlangen noch vom König einen Ehrensitz fordern, noch sollen sie trachten, Richter zu werden, da sie überhaupt nicht imstande sind, Unrecht zu beseitigen*; diejenigen aber, die Verstand und Einsicht besitzen und ein klares Verständnis wahrer Gerechtigkeit haben, sollen für gerechte Entscheidungen sorgen und leidenschaftslos jedem das Verdiente zuweisen. Denn so gewährt ihnen auch unser Herr Jesus Christus, die Macht und Weisheit Gottes, in überreichlichem Maße die Erkenntnis des Gerechten und enthüllt ihnen die schwerdurchschaubaren Dinge; dieser machte auch Salomo, als er das Gerechte suchte, wahrhaft weise

69 μὲν post ταῦτα transp. J | δὲ: δὲ καὶ Λ 70 ἅμα καὶ προμαρτυρικῶς om. abDHJQΛ | ἡμῖν K 71 ἑκάστῳ τὸ ἴσον fK | τυγχάνει: ὑπάρχει π 73 μήτε[1] – ζητείτωσαν om. Λ 73–74 μήτε[2] – αἰτείτωσαν om. S, post προαιρείτωσαν (l. 74) transp. K 74 γενέσθαι bDJKSω_S | προαιρείσθωσαν E1 | ἀδικίαν aJQΠΦ 75 οὐδαμοῦ JW | καὶ[1] om. D 76 ἀληθοῦς om. l | ἐνεργεῖς aDHLMQR, ἐνεργεῖν P, ἐν ἔργοις Λ, ἐναργῶς Leuncl.[2] 76–77 καὶ ἀπαθῶς – νεμέτωσαν om. bH1 77 τὰ om. DJSΛ | ἑκάστῳ om. KΠΦ 78 ὁ χριστὸς DKω_S 78–79 τὴν γνῶσιν τοῦ δικαίου ΔΣ 79 ἀνακαλύψει Q 80 ὡς DJ^{ac}QAω_S

τὴν περὶ τοῦ παιδίου κρίσιν ὀρθῶς καὶ εὐθυβόλως ταῖς γυναιξὶν ἐξενεγκεῖν ἐχαρίσατο· ἐπειδὴ γὰρ ἀμάρτυρα ἦν τὰ παρ' ἑκατέρας λεγόμενα, ἐπὶ τὴν φύσιν χωρῆσαι τοῦτον ἐκέλευσε καὶ δι' αὐτῆς εὑρεῖν τὸ ἀγνοούμενον παρεσκεύασεν, ὅτε ἡ μὲν ἀλλοτρία ἁπαθῶς τὸ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ παιδὸς κατεδέξατο πρόσταγμα, ἡ δὲ ἀληθὴς μήτηρ οὐδὲ τὴν ἀκοὴν ὑποσχεῖν τῷ προστάγματι διὰ τὴν φυσικὴν φιλοστοργίαν ἠνέσχετο.

Ταῦτα νοείτωσαν, ταῦτα φρονείτωσαν, ἐν τούτοις ἀναστρεφέσθωσαν οἱ παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας κρίνειν τεταγμένοι τὰ πράγματα καὶ τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν νόμων ἐγκεχειρισμένοι τὰ δίκαια στάθμια· ἐν τούτοις γὰρ τὸν τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἡμῖν ἐγχειρίσαντα Θεὸν θεραπεύειν σπουδάζομεν, ἐν τούτοις τοῖς ὅπλοις τῇ δυνάμει αὐτοῦ εὐσθενῶς ἀντιτάσσεσθαι τοῖς πολεμίοις βουλόμεθα, ἐν τούτοις τὸ χριστοσημείωτον καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ὑποτεταγμένον τῇ ἡμετέρᾳ πρᾳότητι ποίμνιον αὔξειν ἐπ' ἀγαθοῖς καὶ προκόπτειν πιστεύομεν, ἐν τούτοις ἀποκαθίστασθαι ἡμῖν τὴν ἀρχαίαν τοῦ πολιτεύματος δικαιοδοσίαν ἐλπίζομεν.

Τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰρηκότος· *μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε*, πάσης δοσοληψίας ἀπέχεσθαι δίκαιον· γέγραπται γάρ· *οὐαὶ οἱ δικαιοῦντες τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐκκλίνοντες, τὸ δίκαιον τοῦ δικαίου αἴροντες ἀπ' αὐτῶν· ὧν ἡ ῥίζα ὡς χοῦς ἔσται, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν ὡς κονιορτὸς ἀναβήσεται, ἀνθ' ὧν τὸν νόμον κυρίου πληροῦν οὐκ ἠθέλησαν. ξένια γὰρ καὶ δῶρα ἐκτυφλοῖ σοφῶν ὀφθαλμούς.* ὅθεν τῆς τοιαύτης αἰσχροκερδείας ἀναστολὴν παντελῶς ποιεῖσθαι σπουδάζοντες ἐκ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν σακελλίου ὡρίσαμεν τῷ τε ἐνδοξοτάτῳ κυέστορι, τοῖς ἀντιγραφεῦσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τοῖς δικαστικοῖς κεφαλαίοις καθυπουργοῦσι τοὺς μισθοὺς παρέχεσθαι πρὸς τὸ ἐξ οἱουδήποτε προσώπου παρ' αὐτοῖς κρινομένου μηδὲν αὐτοὺς λαμβάνειν τὸ σύνολον, ἵνα μὴ τὸ ὑπὸ τοῦ προφήτου λεγόμενον καὶ εἰς ἡμᾶς πληρωθῇ· *ἀπέδοντο ἀργυρίῳ τὸ δίκαιον*, καὶ μέλλωμεν ἐντεῦθεν θεϊκῆς τυγχάνειν ἀγανακτήσεως ὡς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ παραβάται γενόμενοι.

96–97 cf. Io. 7.24 98–101 cf. Is. 5.23–24; Amos 2.7 101 cf. Deut. 16.19 107 cf. Amos 2.6

AE=a BP=b D F(a l. 93)SLRMNW=f H J K(a l. 99) Q Λ ΔΣΠΦ=π ω_S

81 ἐξενεγκεῖν om. P 82 ἀμάρτυρα — λεγόμενα: ἦν τὰ παρ' ἑκατέρων ἀμάρτυρα τὰ λεγόμενα J 83 τούτων bHKSΔΣ, τοῦτο JQΛ 84 ὅτε: ὅτι AJP, ὥστε E | ἡ μὲν: μὲν ἡ $S\omega_S$, μὲν ΔΣ | τὸ — ἀναιρέσεως: τὴν ἀναίρεσιν ω_S | τοῦ παιδὸς om. B 85 πρόσταγμα om. ω_S | ἀληθῶς JSπ 85–86 τὴν — προστάγματι: τῆς ἀκοῆς τοῦ πάθους ω_S 86 προστάγματι: πράγματι SΦ | ψυχικὴν H | ἠνέγκατο l 87 ταῦτα φρονείτωσαν om. D1ΔΣ | ἀναστραφήτωσαν ΔΣ 88 πράγματα: προστάγματα Λ 89 ἡμῶν om. J | γὰρ om. Q 90 τῆς βασιλείας om. N 94 πιστεύομεν: σπουδάζομεν P | ἀρχαίαν: δικαίαν Q 95 ἐλπίζομεν: ἐπιποθοῦντες ἐλπ. Y, πιστεύομεν E, πληροφορούμεθα J 96 parti sequenti rubricam καθολικὸν εἰς πάντας τοὺς κρίνειν λαχόντας praeponit W | Τοῦ: τοῦ δὲ $s\omega_S$ | post κυρίου add. καὶ θεοῦ HQ | κρίνατε ω_S 97 πάσης — δίκαιον om. H | δωροληψίας l 98 τοῖς δικαιοῦσι Q 99 ante τὸ add. καὶ Q | ante τοῦ add. ἐκ ω_S | αὐτῶν: αὐτοῦ KQsΛπω_S 101 ὀφθαλμοὺς σοφῶν Q 102 ante τῆς add. τὴν DKsΔΣω_S | ταῖς τοιαύταις αἰσχροκερδείαις Q | τοιαύτης: αὐτῆς s | τὴν ἀναστολὴν ΠΦ | ποιήσασθαι ΔΣ, ποιῆσαι J | σακκελλίου ΛΣΦω_S | κυέστορι: κοιέ- H, κοιαί- EB fJ 104 καὶ πᾶσι om. DJ | ἐπὶ: ἐν as | τοῖς^3 om. EKΣ 105 μισθοὺς: δικαστικοὺς Q | παρασχέσθαι ΔΣ | προσώπου om. P 106 αὐτοῖς: αὐτῶν Q | αὐτοὺς: αὐτοῖς DfKΛ 106–107 τῆς προφητείας J 107 πληρωθήσεται Λπω_S | τὸ ἀργύριον τοῦ δικαίω Λ | τῷ ἀργυρίῳ Q, ἀργυρίου DJ 108 μέλλωμεν: KQWΔΣω_S, -ομεν rell. | ὑπάρχειν Q | ὡς om. alQΛ 109 γινόμενοι ABDΛΠΦ

und erlaubte ihm, den Frauen die Entscheidung über das Kind richtig und treffend zu liefern. Denn da die Aussagen beider unbezeugt waren, hieß Er ihn, sich an die Natur zu wenden, und ließ ihn durch sie das Unbekannte finden, als nämlich die Fremde den Befehl zur Tötung des Kindes gefühllos entgegennahm, die wahre Mutter aber aufgrund ihrer natürlichen Liebe es nicht einmal ertrug, diesen Befehl anzuhören.

Das sollen diejenigen bedenken, begreifen und sich daran halten, die von Unserer Frömmigkeit zur Rechtsprechung eingesetzt und mit der gerechten Abwägung nach Unseren frommen Gesetzen betraut sind. Denn darin eifern Wir, Gott zu ehren, der Uns die Szepter des Kaisertums anvertraut hat; in diesen Waffen, Seiner Macht, wollen Wir den Feinden kraftvoll entgegentreten; dadurch glauben Wir die christgezeichnete und durch Seine Verfügung Unserer Milde unterstellte Herde im Guten zu mehren und voranzubringen; darin hoffen Wir die alte Rechtsprechung des Staates durch Uns wiederherzustellen.

Wenn unser Herr und Heiland Jesus Christus gesagt hat: *Richtet nicht nach dem Ansehen, sondern richtet ein gerechtes Gericht,* so ist es gerecht, sich von aller Bestechlichkeit freizuhalten. Denn es steht geschrieben: *Wehe denen, die den Frevler freisprechen um eines Geschenkes willen und, den Weg der Niedrigen verstellend, dem Gerechten sein Recht nehmen! Deren Wurzel wird sein wie Moder, und ihre Blüte wird wie Staub verfliegen, denn sie wollten das Gesetz des Herrn nicht erfüllen. Denn Gaben und Geschenke blenden die Augen der Weisen.* Daher haben Wir im Bemühen um vollständige Ausrottung solch schändlicher Gewinnsucht festgesetzt, daß aus Unserem frommen Säckel dem erlauchten Quaestor, den Sekretären und allen im Rechtswesen Dienenden der Sold gewährt werde, damit sie keinesfalls von irgendeiner Person, über deren Fall sie entscheiden, irgendetwas annehmen, auf daß nicht auch in Uns das Wort des Propheten erfüllt werde: *Sie verkauften das Recht um Geld,* und Wir Uns nicht dadurch den Zorn Gottes zuziehen als Übertreter Seiner Gebote.

FORSCHUNGEN ZUR BYZANTINISCHEN RECHTSGESCHICHTE
Herausgegeben von Dieter Simon

Band 10
Ecloga

LÖWENKLAU-GESELLSCHAFT E.V. FRANKFURT AM MAIN

ECLOGA

DAS GESETZBUCH LEONS III. UND KONSTANTINOS' V.

Herausgegeben von
Ludwig Burgmann

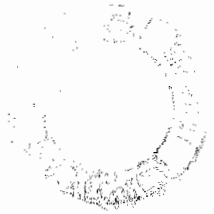

340.5409495
BurL
e
1983

LÖWENKLAU-GESELLSCHAFT E.V. FRANKFURT AM MAIN